

Отже, практика з позакласної виховної роботи сприяє закріпленню і поглибленню знань студентів педагогічного коледжу з психолого-педагогічного циклу дисциплін, розвитку необхідних професійних якостей, формуванню психологічної готовності до роботи в школі, вмінь вирішувати конкретні виховні завдання, дає змогу ознайомити майбутніх педагогів з досвідом роботи кращих вчителів і педагогічними колективами, в яких панує атмосфера постійного пошуку ефективних форм взаємодії з учнями, мобілізує особистісний потенціал кожного студента, допомагає сформувати основи професійної самооцінки, є важливим етапом формування педагогічних здібностей, їхнього прояву у самостійній педагогічній діяльності.

Висновки. Особлива роль практики з позакласної виховної роботи у формуванні професійної компетентності майбутніх вчителів полягає у тому, що вона формує професійну спрямованість студентів та інтерес до педагогічної діяльності, дає студентам реальну можливість випробувати свої сили у взаємодії із школярами, в організації виховної роботи в класі. Подальшої розробки потребує проблема вивчення педагогічних умов формування професійної компетентності студентів педагогічного коледжу засобами інших видів педагогічної практики в контексті створення нової української школи.

Список використаних джерел:

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография / Красноярский Гос. университет / В.А. Адольф. – Красноярск: КрГУ, 1998. – 286 с.
2. Ковтун Г.І., Мартиненко О.В. Роль педагогічної практики у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя / Г.І. Ковтун, О.В. Мартиненко. – Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Видавн. СумДПУ ім. А.С. Макаренка. – № 2 (56). – 2016. – С. 47-56.
3. Равен Джон. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Джон Равен. – Москва: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
4. Сергієнко Н.Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя / Н.Ф. Сергієнко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://tme.umo.edu.ua>].
5. Школа О.В. Педагогічна практика в системі фахової підготовки майбутнього вчителя фізики / О.В. Школа. – Наукові записки. – Випуск 4. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – Частина 1. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С.272-277; с. 274.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-168-175

УДК 377/378].07:005.336.2-057.86

Н.Д. Креденець, Львів, Україна / N.D Krednets, Lviv, Ukraine
ldtlp@mail.lviv.ua

ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ФОРМУВАННІ ТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. Висвітлюється сутність та значення вдосконалення систем управління педагогічною діяльністю, спрямованою на підготовку спеціалістів виробничих сфер на основі компетентнісно орієнтованого навчання. Підкреслено важливість компетентнісної модернізації системи навчання, зумовлену вимогами сучасного рівня світового розвитку. Визначено структуру освітнього менеджменту, його складові частини, основних акторів управлінського процесу, рівні та зміст виконуваних ними функціональних завдань. Зазначено необж трансформації суб'єктно-об'єктних відносин керуючих та керованих одиниць у педагогічному процесі навчальної підготовки спеціалістів.

Ключові слова: професійна компетентність, навчальна підготовка спеціалістів, модернізація освіти, менеджмент освіти.

EDUCATIONAL MANAGEMENT IN FORMATION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF SPECIALISTS IN THE EDUCATIONAL TRAINING PROCESS

Summary. The essence and significance of improvement of pedagogical activity management systems, aimed at training specialists of production spheres on the basis of competence-oriented training is highlighted. The

importance of competent modernization of the education system, which is conditioned by the requirements of the modern level of world development, is emphasized. The structure of educational management, its constituent parts, the main actors of the managerial process, the level and the content of the functional tasks performed by them are determined. It is noted that the transformation of subject-object relations of managers and managed units in the pedagogical process of training of specialists is not mentioned.

A future specialist can achieve professional competence only when he is an active participant in the learning process, and not a passive consumer of pedagogical influences. So, the president of the World Conference of Education Workers, the head of the Council of Europe's Education Committee on Education, Louis van Beneden, said that an important condition for the modernization and development of the educational space is "the right to participate in the management of the development of the education system at all levels from school to the national state policy" for all participants educational process.

Key words: *professional competence, training of specialists, modernization of education, management of education.*

Постановка проблеми. Компетентнісна парадигма модернізації навчальної підготовки спеціалістів виробництва передбачає якісне вдосконалення систем управління педагогічними процесами. Головним завданням та змістом навчальної діяльності стає не арифметичне накопичення майбутніми спеціалістами суми різнорідних знань, а формування вміння ефективно застосовувати їх у реальних виробничих ситуаціях, тобто професійної компетентності. Вимоги саме цього завдання і повинні визначати головні вектори вдосконалення педагогічного управління навчальних процесів, спрямованих на формування фахової компетентності майбутніх спеціалістів-виробничників.

Мета і завдання дослідження. Оскільки нові умови господарювання вимагають нових професійних властивостей працівників, оскільки система їхньої навчальної підготовки потребує якісної модернізації на компетентнісній основі. Причому найбільшого вдосконалення та методологічного розвитку вимагає саме система управління освітніми процесами, що передбачає визначення цілей, методів та основних напрямів навчальної діяльності, спрямованої на формування професійної компетентності спеціалістів. Необхідно на концептуальному рівні визначити значення, характер та складові елементи педагогічного управління цією діяльністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема вдосконалення систем управління освітньою діяльністю викликає певний інтерес у науково-педагогічному співтоваристві. Так, американські дослідники Р. Джеймс, Дж.Квин, Г. Мінтцберг [17], польський науковець М.Мазур [18] висвітлюють теоретичні питання, пов'язані із стратегією управління освітніми системами, у Фінляндії у 2004 році було складено перелік вимог до компетентнісно орієнтованого навчання спеціалістів конкретних виробничих професій та розкрито значення педагогічного менеджменту [15]. В українському науково-експертному співтоваристві багато педагогів також приділяють велику увагу зазначеній проблемі. І.А.Зязюн [11], Н.Г.Ничкало [10], К.І.Машбіц у своїх працях досліджують теоретичні питання організації управління навчальними процесами. Г.А.Костіна та К.В.Яресько досліджують методику організації управління навчальною діяльністю, а Г.А.Дмитренко а В.А.Коростельов [8] розкривають сутність менеджменту у навчальній діяльності. Необхідність докорінної модернізації всієї освітньої системи в Україні активізує пошуки вітчизняних теоретиків-педагогів оптимальних шляхів та методів вдосконалення управління навчальною діяльністю в країні.

В добу глобалізації світових економічних відносин промислове виробництво закономірно висуває якісно нові вимоги до рівня професійної компетентності працівників, до їхніх знань та практичних умінь. Сучасне виробництво передбачає інтелектуалізацію практично всіх трудових процесів, а знання перетворюється на основний і навіть вирішальний засіб цього виробництва. Оскільки характер сучасної виробничої діяльності об'єктивно вимагає та зумовлює значне зростання ролі людського фактору, оскільки професійна компетентність працівників стає основним капіталом будь-якого підприємства. Авторитетні дослідники феномену «людського капіталу» Л.Едвінсон та М.Мелоун визначають його як «сукупність знань, практичних навичок та творчих здібностей службовців компанії, застосовану для виконання поточних завдань» [1, 10]. Отже, передумовою ефективного використання людського капіталу є формування та розвиток професійної компетентності працівників у процесі їхньої професійно-технічної підготовки. На реалізацію саме цього завдання повинна бути спрямована діяльність всієї освітньої системи, задіяної у сфері професійного навчання виробничих кадрів та орієнтованої на підвищення їхньої фахової компетентності.

Імперативною умовою ефективного функціонування будь-якої педагогічної системи є її керованість: система здатна продуктивно виконувати своє призначення тільки за наявності дійового управління нею. Один із засновників науки менеджменту, всесвітньо відомий професор П.Дракер вважав «національним надбанням країни.. готовність сприймати та пристосовувати до своїх потреб систему управління..., в першу чергу – систему професійно-технічного навчання» [14, 37].

За логікою науки менеджменту, за відсутності керівництва будь-яка система втрачає цілісність та єдність своїх складових частин, вичерпує ресурси свого самоуправління, практично перестає бути системою, перетворюючись на еkleктичний конгломерат неузгоджених та позбавлених внутрішнього зв'язку і взаємодії елементів. Як пише Н.Г.Ничкало, “порушена у своїй цілісності система стає хворобливою” [10, 7].

Тому стратегічним завданням модернізації всіх ланок освіти в Україні є пошук, апробація, впровадження та вдосконалення оптимальних систем управління освітніми процесами, які були б в змозі забезпечити високу ефективність педагогічної діяльності. Актуальність цього завдання загострюється ще й тим, що, на думку багатьох вітчизняних експертів, в Україні спостерігається недосконалість управління системою ... освіти на загальнодержавному та регіональному рівнях,

Саме тому в українському педагогічному співтоваристві все більшого поширення набуває думка про те, що важливою умовою поліпшення діяльності освіти є підвищення рівня наукового управління всією освітянською діяльністю в країні .

Цю думку поділяють практично всі авторитети сучасної української педагогічної науки. Так, І.А.Зязюн зазначає, що **“професійно-педагогічна діяльність – це діяльність учителя, змістом якої є керівництво діяльністю учнів у навчально-виховному процесі”** [11, 19].

Отже, педагогічний процес правомірно розглядати як процес цілеспрямованого керівництва всебічним розвитком особистості у ході її навчання. Методико-методологічна важливість проблеми управління навчальним процесом зумовила високий рівень уваги педагогів до цього питання, адже “проблема управління навчальним процесом є однією із найбільш актуальних проблем сучасної педагогіки” [12, 56].

Компетентнісна система навчання є інноваційною за своєю суттю та природою, а саме інноваційні системи потребують особливо уважного ставлення до питань управління ними. Адже традиційні, усталені і врешті решт – самодостатні системи накопичують внутрішній ресурс саморегулювання, володіють великим інерційним потенціалом, який здатен забезпечити системі прийнятне функціонування за умови послаблення і навіть відсутності зовнішнього управлінського впливу.

Слід додати, що в Україні проблеми менеджменту набувають надзвичайно актуального звучання і на загальнодержавному рівні: модернізація політичної і соціально-економічної систем в країні має принципово інноваційний характер і потребує вироблення адекватних і ефективних принципів та систем управління ними.

Нагальна необхідність модернізації системи управління освітою в Україні зумовлюється також євроінтеграційними прагненнями нашої країни, потребою перебудови усієї системи освіти у відповідності до загальноєвропейських стандартів та критеріїв. Ці стандарти передбачають реформування управління освітою, зорієнтоване у бік “децентралізації й делегування влади суспільству” [19, 26], надання максимально можливої самостійності всім учасникам освітнього процесу.

Цілком очевидно, що в основі системи управління компетентнісно орієнтованою освітою повинні знаходитися певні критерії та стандарти, які мають слугувати орієнтирами у педагогічній діяльності, спрямованій на формування професійної компетентності спеціаліста. Саме ці загальноприйняті та формально затверджені критерії повинні визначати “рівень знань з найважливіших навчальних предметів, які забезпечують молодій людині необхідний кругозір, вільне входження у самостійне життя” [35, 85], а молодому спеціалісту – достатній рівень знань та вмінь для виконання покладених на нього виробничих обов'язків.

Розроблені в Україні Державні стандарти освіти зорієнтовані саме на потреби предметно-знаннєвого, а не компетентнісного навчання. В українському педагогічному співтоваристві нема згоди стосовно визначення стандартів освіти: якщо частина науковців намагається виразити поняття стандарту через зміст освіти (обсягами, рівнем, якістю), то друга частина – через таку дефініцію, як результат освіти.

Компетентнісна освіта повинна орієнтуватися виключно на кінцевий результат, яким і є формування професійної компетентності спеціаліста. Саме тому освітні стандарти, які базуються на визнанні необхідності компетентнісної модернізації професійної освіти, слід формулювати, виходячи із розуміння цього незаперечного факту. Однак в Україні вироблення стандартів компетентнісної освіти знаходиться тільки на стадії теоретичного осмислення цієї педагогічної проблеми. На нашу думку,

визначення стандартів компетентнісно орієнтованої професійної освіти уявляє собою актуальну проблему і потребує значно більшої уваги із боку українського педагогічного співтовариства.

Слід зауважити, що і в країнах Європейського Союзу це питання ще не знайшло остаточного вирішення: ведеться активний пошук шляхів визначення стандартів компетентнісно орієнтованої професійної освіти [38], але ця проблема ще досить далека від свого розв'язання.

Важливою проблемою ефективного менеджменту освітніх процесів є визначення складових компонентів управлінської діяльності, послідовності здійснення всього комплексу управлінських дій. Слід зауважити, що у педагогічній теорії існує досить багато точок зору стосовно визначення основних етапів (або фаз) управління навчальною діяльністю. Наприклад, І. Б. Васильєв визначає такі функції процесу управління: планування, організація, регулювання, контроль, обчислювання, аналіз [4, 30]. Вважаємо, що у цьому алгоритмі не зовсім чітко прописані відносини регулювання та контролю (адже регулювання відбувається на основі даних контролю; тим більше, що невідомо про який саме контроль йдеться: постійний, поетапний чи кінцевий – за результатом).

Більш конкретно пишуть про етапи процесу управління навчальною діяльністю С.Ф.Артюх та О.Е.Коваленко. Виділяючи чотири фази цього процесу (цілепокладання, проектування процесу, реалізація проекту, контроль), вони прямо вказують, що метою управління навчальним процесом є “досягнення рівня професійної компетентності оптимальним шляхом” [1, 11].

Найбільш логічно структурованою та композиційно узгодженою є модель управління освітньою діяльністю, запропонована В.С.Безруковою. Вона вважає, що процес управління педагогічною діяльністю складається із таких компонентів: 1) постановка мети; 2) інформаційне забезпечення; 3) постановка завдань; 4) проектування/планування; 5) реалізація проекту; 6) контроль; 7) підведення підсумків [3].

На наш погляд, в Україні створення сучасної системи управління саме компетентнісно модернізованою освітою висуває актуальне завдання, сутність якого полягає у тому, щоб адаптувати загальноприйняті в усьому світі системи менеджменту до вирішення освітніх потреб із врахуванням особливостей розвитку українського суспільства.

Сучасні теорії менеджменту намагаються визначити шляхи вдосконалення систем управління, мета якого полягає у підвищенні якості та ефективності діяльності людей, виробництв та організацій. Саме тому процес переведення системи управління освіти із екстенсивної (кількісної) на інтенсивну (якісну) основу повинен відбуватися на методологічній базі сучасних теорій менеджменту.

Сучасний загальний менеджмент (незалежно від сфери його застосування) повинен виконувати чотири функції, які водночас виступають і як фази (або стадії) управлінського процесу. Послідовність цих фаз/функцій/стадій менеджменту виглядає таким чином:

- *планування та ухвалення рішень* (визначення цілей діяльності і найоптимальніших шляхів їх досягнення, оформлення цього визначення в управлінському рішенні, тобто створення певної програми діяльності – як тактичного, так і стратегічного плану: тактичне планування – визначення послідовності дій, розроблених із метою досягнення стратегічного плану, причому якщо стратегія зосереджує свою увагу на головних цілях, ресурсах та середовищі їх досягнення, то тактика стосується переважно людей та їхньої діяльності);

- *організація діяльності*, спрямованої на реалізацію рішення (організація діяльності системи, інтеграція всіх процесів цієї діяльності, залучення її матеріальних ресурсів та внутрішнього потенціалу її розвитку, визначення алгоритму дій та обсягу засобів досягнення запрограмованої мети діяльності);

- *лідерство* (тобто здатність керуючої ланки системи впливати на мотивацію членів організації до продуктивної праці на користь і задля інтересів цієї організації: “лідерство – це сукупність процесів, які використовуються, щоб переконати людей працювати разом для досягнення інтересів організації” [5, 7]);

- *контроль* (контролювання, або моніторинг; спостереження та корегування діяльності з метою сприяння досягненню програмних цілей).

Процес менеджменту у будь-якій сфері людської діяльності передбачає наявність тісного зв'язку, взаємозалежності та взаємодії цих чотирьох функцій із метою забезпечення єдності управління.

Функція *планування та прийняття рішень* у системі управління формуванням компетентності спеціалістів означає:

- усвідомлення проблеми та визначення стратегічної мети процесу менеджменту формування професійної компетентності спеціаліста у ході його навчання;

- аналіз педагогічної проблеми, умов та можливостей її розв'язання, оточуючого середовища, тобто методологічне забезпечення формування професійної компетентності спеціалістів;

- інформаційне забезпечення прийняття рішення щодо вироблення концепції формування компетентності спеціаліста;

- вироблення проекту формування професійної компетентності спеціалістів. Тобто теоретичне забезпечення практичних дій щодо оптимізації цього процесу (тобто – формування професійної компетентності), а також визначення його змісту;
 - визначення найбільш ефективних педагогічних дій, спрямованих на формування професійної компетентності спеціаліста в процесі його підготовки, та найоптимальнішого алгоритму їхнього застосування;
 - визначення методичних та технологічних засобів управління процесом формування професійної компетентності спеціалістів;
 - вироблення системи формування компетентності фахівців у процесі їхнього навчання та моделі проекту педагогічної діяльності.
- Функція організації діяльності виглядатиме наступним чином:
- організація керованого втілення обраного проекту формування професійної компетентності у практичну сферу навчання спеціалістів, його реалізація у відповідності із обраним планом (тобто поєднання теорії та практики педагогічної діяльності);
 - організація компетентісно орієнтованого навчального процесу, визначення та інтенсивне використання оптимальних форм, технологій та методів його практичної реалізації, а також алгоритму, поетапності їх застосування;
 - створення та підтримка необхідних зовнішніх умов, що сприяють досягненню мети діяльності: налагодження зв'язків між різними компонентами педагогічного процесу, узгодження дій між окремими навчальними підрозділами, а також врахування викликів ринку праці та соціальних вимог. Оскільки компетентісна модернізація навчання є адекватною відповіддю освіти на вимоги виробничого середовища, остільки педагогічна діяльність на компетентісній основі повинна орієнтуватися на зміни у цьому середовищі;
 - забезпечення процесу навчання спеціалістів необхідними матеріально-технічними засобами, створення оптимальних умов їхнього використання для досягнення цілей педагогічної діяльності.

Проблема *лідерства* в управлінні процесом формування професійної компетентності спеціалістів повинна знайти свою конкретизацію у:

- вмінні викладача як суб'єкту, керівника учбового процесу мобілізувати творчу активність студентів, впливати на їхню мотивацію до оволодіння професійною компетентністю. У теорії і практиці сучасного менеджменту загальнопоширеною є думка про те, що “керувати означає в першу чергу навчати” [9, 164];
- вмінні викладача застосовувати у ході навчального процесу інноваційні засоби, оновлювати та змінювати їх відповідно до динаміки соціального середовища на основі власної безперервної освіти;
- здатність викладача ефективно впливати на навчальну діяльність студентів, спрямовувати цю діяльність на досягнення визначених цілей, тобто формування їхньої професійної компетентності (особливо це стосується вмінню націлювати студентів на самостійне оволодіння знаннями та практичними навичками);
- вміння викладача трансформувати зміст та характер своєї педагогічної діяльності у відповідності до зміни вимог ринку праці.

Функція *контролю* у системі менеджменту компетентісно орієнтованої освіти полягає у здійсненні:

- кваліфікованої перевірки відповідності одержаного результату педагогічної діяльності основним цілям задекларованого проекту;
- коректування попередньо визначеної мети, її розвиток та уточнення на основі реально досягнутого результату;
- перевірки відповідності обраних методів досягнення мети – формування професійної компетентності спеціаліста – застосованим у практиці навчальним формам та методам;
- допомога студентам у оволодінні методами та прийомами самостійної роботи, коректування самостійної навчальної діяльності студента, перевірка її ефективності та уточнення її цілей;;
- створення передумов для проектування подальшої навчальної діяльності, забезпечення неперервності процесу формування професійної компетентності майбутнього спеціаліста.

У реально чинній в Україні системі управління освітою функціонують кілька рівнів врядування, із яких треба виділити *адміністративний, організаційний та педагогічний*. Саме ці аспекти системи управління складають цілісну картину освітнього менеджменту в країні.

Адміністративний аспект системи управління формуванням професійної компетентності спеціалістів характеризується обсягом і формами участі державних установ у керуванні цим освітнім процесом. Фактично участь держави в управлінні освітньою сферою можна розділити на стратегічний та

тактичний компоненти. Держава визначає *стратегію* розвитку освіти в країні, тобто формулює політику у сфері освіти, здійснює стратегічне планування й управління розвитком освіти, виходячи із довгострокових суспільних потреб у рівні освіти своїх громадян, зумовленому перспективними політичними та соціально-економічними цілями розвитку суспільства, що закріплюється у законодавчо визначених положеннях та стандартах освіти.

Визначення та конкретизація шляхів досягнення стратегічних цілей державної освітньої політики здійснюється Міністерством освіти та науки України, а також (якщо говорити про професійну підготовку спеціалістів) на рівні галузевих міністерств. Ці державні установи розробляють нормативні документи, формують структуру, зміст та формати навчання спеціалістів. На цьому рівні можливо здійснити практичні дії щодо перебудови освіти України на компетентнісній основі: виробити відповідні проекти переорієнтації освіти, її стандарти та нормативи.

Організаційне (оперативне, предметне) керівництво системою формування професійної компетентності спеціалістів у процесі їхньої підготовки здійснюють адміністративні органи навчальних закладів – ректорати, дирекції, деканати, спеціальні кафедри. Саме вони покликані здійснювати безпосереднє планування, організацію та контроль навчального процесу, для чого ними розроблюється та затверджується встановлений законодавством комплекс нормативних документів:

- освітньо-професійні програми всіх спеціальностей та спеціалізацій для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня (бакалавр, молодший спеціаліст, спеціаліст, магістр), що визначають вимоги до змісту, обсягу та рівня підготовки випускника кожного рівня;
- освітньо-кваліфікаційні характеристики спеціаліста, які узагальнюють зміст його навчання, відображають цілі його освітньої та професійної підготовки, визначають його місце у системі національного господарства, вимоги до його професійної компетентності та інші соціально значущі параметри його фахової підготовки;
- учбові плани, які є основним нормативним документом, що визначає планування та організацію навчально-виховного процесу підготовки фахівців. Учбовий план визначає порядок, форми, обсяг та послідовність вивчення навчальних дисциплін, а також форми поточного та кінцевого контролю якості навчального процесу.

Педагогічний аспект системи керівництва навчальною діяльністю суттєво відрізняється від адміністративного та організаційного виміру процесу управління освітою. Якщо ці два виміри уявляють собою зовнішнє, формальне впорядкування системи управління освітою, то педагогічний аспект визначає внутрішні, змістовні, якісні характеристики керування навчальним процесом. Саме у зоні дії педагогічного виміру управління освітою продукуються ідеї, принципи та концепції, які виступають методологічною базою функціонування адміністративної та організаційної систем керування освітянською сферою. Педагогічний аспект системи управління освіти відіграє системотворчу функцію, об'єднуючи у єдине ціле адміністративний та організаційний рівень керування освітніми процесами, впорядковуючи їх відносини, надаючи їм ознак впорядкованої системи.

Отже, адміністративний та організаційний рівні керування, з одного боку, і педагогічний аспект управління освітою, з іншого, співвідносяться як форма та зміст системи освітянського менеджменту.

На педагогічному рівні управління освітою здійснюється відповідними педагогічними науково-дослідними інституціями, методико-методологічними центрами та установами, кафедрами педагогіки і психології управління соціальними системами. Саме на них покладено завдання вироблення та вдосконалення методико-методологічного змісту педагогічного процесу, запровадження дидактичних інновацій у процес освіти, підтримання балансу між рівнями розвитку освіти і вимогами суспільства. Значення цієї особливості педагогічного аспекту управління підвищується в умовах компетентнісної модернізації освіти: адже її принципи не можуть бути сформульовані у сфері адміністративно-організаційного управління – попередньо вони повинні бути виробленими саме науково-педагогічним співтовариством.

Таким чином, педагогічний аспект пронизує своїм впливом всі інші виміри системи управління освітніми процесами, вирішальним чином позначається на всьому ході її практичного функціонування.

Саме педагогічна складова визначає характер, методи та форми конкретної системи освітнього менеджменту. Тому педагогічний аспект управління повинен займати пріоритетне місце у дослідженнях теоретиків педагогічної науки, присвячених проблемам організації освіти, питанням керування навчальною діяльністю, особливо у компетентнісно орієнтованих системах навчання.

На нашу думку, сучасна педагогічна система управління процесом формування професійної компетентності спеціалістів у ході їхньої фахової підготовки повинна включати у себе, а також враховувати такі основні структурні компоненти:

- аналіз вимог соціального середовища до рівні професійної компетентності фахівців, що формується у системах освіти, і в першу чергу – попит ринку праці на певні категорії спеціалістів;
- вироблення системи цілей діяльності, спрямованої на формування професійної компетентності спеціаліста, встановлення їхньої ієрархії та співвідношення, визначення їхнього місця у структурі управління навчальним процесом;
- вироблення концептуально-педагогічного проекту/програми формування професійної компетентності фахівців певної категорії, що уявляють собою теоретично обґрунтований план конкретних педагогічних дій, спрямованих на реалізацію прийнятого проекту/програми;
- визначення педагогічних умов та чинників формування професійної компетентності спеціалістів у процесі їхнього навчання, а також методів та засобів, які найбільш ефективно сприяють досягненню завдань розробленого плану;
- навчально-виховний процес як реалізація програми формування компетентності фахівця, що уявляє собою практичне застосування заздалегідь визначених методів навчального процесу;
- моніторинг навчально-виховного процесу і контроль його результатів, тобто вимір ступеня сформованості професійної компетентності спеціаліста у ході його підготовки (визначення результату);
- визначення критеріїв, ефективних засобів та методів моніторингу та контролю результатів цього навчально-виховного процесу;
- аналіз результату та ступеня його відповідності визначеним у проекті цілям формування професійної компетентності у ході його фахової підготовки;
- вироблення на основі аналізу результатів педагогічного процесу рекомендацій, спрямованих на вдосконалення та корекцію попередньо задекларованої програми;
- практична реалізація вироблених рекомендацій та коректив у процесі вдосконалення проекту/програми формування професійної компетентності фахівця із метою забезпечення її (програми) відтворення на основі врахування накопиченого досвіду.

Водночас слід додати, що процес загального керівництва формуванням професійної компетентності спеціаліста може бути розкладений на окремі ділянки управління певними напрямками та зонами педагогічної діяльності, що ставить за мету формування компетентності спеціаліста у конкретних галузях знань та вмінь.

На нашу думку, до таких вузько цільових напрямів управління локальним зонами формування компетентності можна віднести:

- управління процесом загальноосвітнього навчання, створення методологічного фундаменту формування компетентності спеціаліста, тобто кероване оволодіння майбутнім спеціалістом певною сумою теоретичних знань та практичних вмінь;
- управління процесом набуття майбутніми фахівцями у ході їхньої підготовки професійних вмінь та навичок практичної роботи у обраній ними сфері діяльності;
- педагогічне керівництво розвитком духовності та громадських якостей майбутніх спеціалістів, підвищення їхньої загальної культури.

Керівництво формуванням професійної компетентності спеціалістів у ході їхньої підготовки неодмінно повинно передбачати підвищення суб'єктності, автономності та самостійності студентів у навчальному процесі. Майбутній фахівець може досягти професійної компетентності тільки тоді, коли він є активним співучасником навчального процесу, а не пасивним споживачем педагогічних впливів. Так, президент Всесвітньої конференції працівників освіти, голова комітету з питань освіти Ради Європи Луї Ван Бенеден, що важливою умовою модернізації та розвитку освітнього простору є “право брати участь у керуванні розвитком системи освіти на всіх рівнях від школи до національної політики держави” для всіх учасників навчального процесу [6, 75].

Отже, максимально можлива участь майбутніх фахівців у процесі управління формуванням їхньої професійної компетентності під час навчальної підготовки повністю відповідає магістральним тенденціям у розвитку сучасного світового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Артюх С.Ф., Коваленко О.Е. Порівняльний аналіз європейської системи інженерної педагогіки і системи інженерно-педагогічної підготовки на Україні / Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Зб. наук. праць. Вип.1. – Харків: УІПА, 2001. – с.6-13.
2. Баранов О. Проблеми планування діяльності професійно-технічних навчальних закладів / Дидактика професійної школи: Зб. наук. праць: Вип.1 / Ред. кол.: С.У.Гончаренко, В.О.Радкевич, І.Є.Каньковський та ін. – Хмельницький: ХНУ, 2004. – с.154-159.

3. Безрукова В.С. Педагогика. Проективная педагогика : Уч. пособие для инженерно-педагогических институтов и индустр.-пед. техникумов. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – 342 с.
4. Васильев И.Б. Профессиональная подготовка : Конспект лекций для студентов инженерно-педагогических специальностей. – Харьков: 1999. – 274 с.
5. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В.Яцура, Д.Олесневич. – Львів: БаК, 2001. – 624 с.
6. II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. 7-9 жовтня 2001 року. – К.: 2002. – 232 с.
7. Інформаційно-аналітичні та довідкові матеріали МОН України “Про стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти України”. - <http://www.mon.gov.ua>.
8. Коростелев В.А. Менеджмент, маркетинг и образование: Учебное пособие. – Киев: ФЕНИКС, 1991. – 152 с.
9. Михеев В. Социально-психологические аспекты управления: Стиль и метод работы руководителя. - М.: Молодая гвардия, 1975. – 368 с.
10. Ничкало Н.Г. Порушена у своїй цілісності система стає хворобливою: Виступ на загальних зборах АПН // Педагогічна газета, 1999, №1.
11. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
12. Ріхтер О.Є. Проблема управління навчальною діяльністю студентів у педагогічній системі вищого навчального закладу // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Зб. наук. праць. Вип. 6. – Харків: УІПА, 2004. – с.56-62.
13. Стандарти професійно-технічного образования Украины / В.В.Тимошенко, А.Д.Симак, Н.Г.Ничкало и др. – Киев: Наук. світ, 2000. – 60 с.
14. Drucker P.F. Post-Capitalist Society. – New-York: Harper Collins Published, 1995.
15. Competence-based qualifications 5/2004. – Helsinki: Hakapaino Oy, 2004).
16. Edvinsson L., Malone M.S. Intellectual Capital. – New-York: Harper Collins Published, 1997.
17. Quinn J.B., Mintzberg H., James R.M. The Strategy Process. – N.J.: Prentice-Hall, 1988. – 452 p.
18. Mazur M. Pojecie systemu i rigory jego stosowania / Postepy cybernetyki, r. 10, zeszyt 2, 1987.
19. The information Network on Education in Europe. – Brussels: EURYDICE, 1994.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-175-180

УДК 371.315.6

*А. І. Крижановський, м. Вінниця, Україна / A. I. Kryzhanovsky, Vinnytsia, Ukraine
neon69@ua.fm*

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ВЕБ-ПРОЕКТІВ

Анотація. У статті розглянуто можливості використання веб-проектів під час організації самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах. Актуальність дослідження організації самостійної роботи студентів пов'язана з впровадженням нової парадигми розвитку освіти в Україні, підвищенням вимог до набору професійних якостей, якими повинні самостійно оволодіти майбутні вчителі початкової школи за час навчання у педагогічному коледжі.

На основі аналізу літератури, анкетування та опитування студентів і викладачів педагогічних коледжів обґрунтовано, що самостійна робота є однією з найважливіших складових освітнього процесу, цінність якої полягає у формуванні досвіду самонавчання та самоосвіти; забезпеченні якості освіти; розвитку творчості в навчальній і науковій діяльності, здібностей до саморозвитку і самопізнання; нарощуванні потенціалу особистості; вихованні відповідальності та самостійності; становленні професійної компетентності.

Визначено, що впровадження веб-проектів дозволяє значно розширити можливості організації самостійної роботи майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах та дозволяє: розвивати навички інформаційної діяльності; підвищувати мотивацію студентів до вивчення дисциплін, до використання веб-технологій у навчальній та майбутній професійній діяльності; одержувати досвід самостійної професійної діяльності; формувати навички усвідомленого систематичного використання веб-технологій.